

آتشکده آذربرین مهر؛ جاذبه‌ای تماشایی و تاریخی در خراسان

آتشکده‌گردی بسیار دوست داشتنی است از این رو با ما همراه باشید و درباره آتشکده آذربرین مهر؛ جاذبه‌ای تماشایی و تاریخی در خراسان بدانید.

به گزارش سایت خبری پرسون، آذر برزین مهر آتشکده خاص طبقه کشاورزان بود که در ابتدا محل ثابتی نداشت. به نوشته متن پهلوی بندهشن، وقتی که زرتشت دین آورد، کی گشتاسب آن را در کوه ریوند که پشت گشتاسبان گفته می‌شود، مستقر ساخت. برزین مهر همچون فرن‌بغ و گشنسب و دیگر آتشان بزرگ، از نوع آتشان بهرام است که مهم‌ترین و مقدس‌ترین گونه آتش‌ها در دین زرتشتی به شمار می‌آیند. آتش بهرام، نگهبان همه آتش‌های جهان است.

برزین مهر، آتش محبوب اشکانیان (پارتیان) بود و به عنوان پرستشگاه و زیارتگاه مورد توجه حکومت و مردم آن دوران، از احترام و ارجمندی ویژه‌ای برخوردار بوده است. در دوران ساسانیان؛ این آتشکده به همراه دو آتشکده بزرگ دیگر، زیارتگاه خاص و عام؛ و آذربرین مهر، آتشکده ویژه طبقه واستریوشان (کشاورزان) بود.

آشنایی با آتشکده آذربرین مهر

آتشکده آذر برزین مهر، یکی از آتشکده‌های زرتشتیان و یکی از سه آتشکده مهم و بزرگ ایرانیان قبل از اسلام است. آتشکده آذر برزین مهر که شامل سه کلمه است در زبان پهلوی به این معنا می‌باشد: آذر در آیین مزدیسنا (کیش زرتشت)، نام ایزد نگهبان آتش است و آتش. نشانه آشکار حضور اهورامزدا است که از آسمان، فرود آمده و ضد دیوان و ستمگران می‌جنگد.

این ایزد، در کتاب اوستا، با عنوان «پسر اهورامزدا» خطاب شده، که نشان‌دهنده بلندی جایگاه او در کیش زرتشت است. آذر (آتش)، پیام‌بر (یا پیک) میان مردم و اهورامزداست و مقدس شمرده می‌شود؛ آتش مقدس، در روندی طولانی و دشوار، تطهیر می‌گردد. چنان‌که شانزده آتش از منابع مختلف، گردآوری شده و آنگاه ۱۱۲۸ بار آن را تطهیر می‌کنند. این فرایند، یک سال طول می‌کشد و آتش بهرام، پدید می‌آید.

بر پایه باورهای اساطیری ایران؛ در جهان، پنج گونه آتش مینوی مقدس وجود دارد. برزین مهر، گشنسب و فرن‌بغ، از گونه آتش مقدس سبیشست می‌باشند. که برای ساختن آن: یک‌هزار آتش، از جاهای گوناگون، فراهم گردیده و در جریان مراسمی دشوار، آتشی یگانه پدید آمده و سرانجام آتش بلندسود (که مینوی آتش‌هاست) از نزد اهورامزدا پایین آمده در آن جای گرفته و روان آتش می‌گردد.

آتش را در ظرفی به نام آتشدان (یا آفرینگان) نگهداری می‌نمایند که در میان ساختمان آتشکده جای می‌گیرد. آتشکده، مکان مقدس و نیایشگاه زرتشتیان است. روایت است که اهورامزدا، خود، سه آتش برزین مهر، فرن‌بغ و گشنسب را به صورت آتش بهرام نشانید.

این سه آتش، از ایزد بهرام و سروش، پشتیبانی و یاری می‌گیرند. آتشکده آذربرین مهر که ویژه ی کشاورزان یا بزرگواران بوده در ارتفاع ۲۰۶۱ متری از سطح دریا بروی کوه ریوند سبزوار در استان خراسان رضوی قرار دارد.

سیر تاریخی آتشکده آذربرین مهر

به خاطر احترامی که در روزگاران کهن به کشاورزان گذاشته می‌شد، تردیدی نیست که عمر آتش برزین مهر بسیار قدیم‌تر از تاریخ ظهور زرتشت باشد. از این روی؛ گمان می‌رود این آتش و دو آتش مقدس و بزرگ دیگر کیش زرتشتی، دست‌کم در اوایل دوره پارسی نشانده شده باشند.

برزین مهر، آتش خاص پارتیان بود و در کوه ریوند خراسان و در خود پارت قرار داشت، همچنین پارتیان بخاطر نقشی که آتش محبوبشان (برزین مهر) در ماجرای گرویدن و ایستادن گشتاسب و فرزندان وی به دین ایزدان داشته، گویا احترام ویژه‌ای برای این آتش، قائل بودند و این نقشی بود که پیش از آن، در داستان گروش گشتاسب، بر پایه روایت کتاب «دینکرد»، تنها ایزد آذر از آن برخوردار بود.

چنین انتظار می‌رود این افسانه مومنانه (که روحانیان برزین مهر در ساختن آن نقش داشتند)، زائران فراوانی را در سرتاسر دوره پارسی به زیارت برزین مهر کشانده باشد و همچنین برخی منابع، گویای این است که اشکانیان (سلسله فرمانروایی پارتیان) خود را وقف این آتش مقدس کرده بودند و به آن هدایای بسیاری تقدیم می‌کردند.

در دوره ساسانیان که پس از پارتیان روی کار آمدند آذر برزین مهر همراه با دو آتشکده بزرگ و رسمی دیگر کشور، آذر فرنبرغ و آذر گشنسب، محل ستایش مخصوص بودند و بیش از سایر زیارتگاه ها زینت و ثروت داشتند.

در این دوره، آذر گشنسپ (آتش شاهان و رزمیان) و آذر فرنبرغ (آتش روحانیان) نسبت به برزین مهر (آتش کشاورزان) که متعلق به طبقات پایین تر جامعه در این دروان بود، بیشتر مورد توجه قرار گرفت؛ و چنین به نظر می رسد که در این دوران، بُرزین مهر، به جایگاه سوم تنزل یافته بود.

پس بیراه نیست که در مقایسه با دو آتش رسمی دیگر نیز، گزارش های متن های دینی و تاریخی نیز دربارهٔ آذر برزین مهر بسیار اندک است. پس از ورود اسلام به ایران این آتشکده نیز مانند سایر آتشکده ها رو به افول نهاد.

منبع: سلام نو